

Mém - Fake news -Deepfake

1. Párosító feladat – Fogalom felismerése

Feladat: Párosítsd a leírást a megfelelő fogalommal!

Fogalmak:

- A) mém
- B) fake news
- C) deepfake

Állítások

1. Egy politikus beszédéről készült videóban a szájmozgás és a hang mesterségesen lett létrehozva.
2. Egy kép, amelyhez vicces feliratot adnak, majd sokan átalakítva továbbosztják.
3. Egy cikk azt állítja, hogy holnaptól megszűnik az iskola, de nincs hivatalos forrás.
4. Egy videóban egy híresség reklámoz egy terméket, de soha nem vett részt a felvételben.
5. Egy képen egy ismert jelenet új szöveggel jelenik meg humoros céllal.
6. Egy hírportál azt állítja, hogy egy oltás azonnali halált okoz, bizonyíték nélkül.

Megoldás:

- 1 → C
- 2 → A
- 3 → B
- 4 → C
- 5 → A
- 6 → B

2. Többszörös választás – Gondolkodtató kérdések

1.

Mi különbözteti meg leginkább a deepfake-et a fake news-tól?

- a) A deepfake mindig humoros
- b) A deepfake mesterségesen manipulált képi vagy hanganyag
- c) A fake news csak képekből áll
- d) A fake news mindig politikai

Helyes válasz: b

3. Melyik esetben beszélhetünk mémről?

- a) Egy vicces kép, amit sokan saját szöveggel módosítanak
- b) Egy hamis hír egy járványról
- c) Egy manipulált videó egy hírességről
- d) Egy hivatalos híradás

Helyes válasz: a

4. Miért veszélyes a deepfake technológia?

- a) Mert túl vicces
- b) Mert valósnak tűnő hamis tartalmat hoz létre
- c) Mert csak szakemberek értik
- d) Mert nem lehet megosztani

Helyes válasz: b

5. Becsapós példák – Mit látsz valójában?

Feladat: Olvasd el a helyzetet, majd dönts el!

Példa 1

Egy videóban egy híres énekes reklámoz egy csokoládét. A hangja és arca tökéletesen illeszkedik, de kiderül, hogy soha nem vett részt a reklámban.

Megoldás: **Deepfake**

Példa 2

Egy kép: „Amikor hétfőn vissza kell menni suliba” felirattal egy síró macska látható, amit sokan új szövegekkel osztanak meg.

Megoldás: **Mém**

Példa 3

Egy poszt azt állítja, hogy az internetet jövő héten végleg kikapcsolják, de nincs hivatalos forrás.

Megoldás: **Fake news**

Példa 4 (becsapós!)

Egy humoros videóban egy politikus táncol. A videó végén felirat jelzi: „paródia”.

Megoldás: **nem deepfake**, hanem paródia / szórakoztató tartalom

6. Valódi vagy hamis tartalom felismerése

Feladat: Írd oda:

Valószínűleg megbízható

Gyanús / hamis

1.

Egy hír az iskola honlapján jelenik meg a tanév rendjének változásáról.

Megbízható

2.

Egy TikTok-videó szerint a citromlé meggyógyít minden betegséget.

Gyanús

3.

Egy hírt több ismert hírportál is ugyanazzal az információval közöl.

Magbízhatóbb

4.

Egy képernyőfotó egy hírről forrásmegjelölés nélkül terjed.

Gyanús

5.

Egy videóban egy tanár azt mondja, hogy holnaptól nem kell iskolába menni, de az iskola nem erősítette meg.

Gyanús

7. Igaz – hamis (nehezebb gondolkodtató)

1. A mémek mindig hamis információkat tartalmaznak.

Hamis

2. A fake news célja gyakran az emberek befolyásolása.

Igaz

3. A deepfake technológia csak szórakoztatásra használható.

Hamis

4. Ha egy információ több megbízható forrásban is megjelenik, nagyobb eséllyel igaz.

Igaz

5. Minden manipulált videó deepfake.

Hamis

8. BECSAPÓS FELADATOK

I. Feladat – Mi történik valójában?

Válaszd ki a helyes megnevezést!

- A) mém
- B) fake news
- C) deepfake
- D) paródia
- E) megbízható tartalom

1.

Egy videóban egy híres sportoló sírva bejelenti visszavonulását. Később kiderül, hogy a hangját mesterséges intelligencia generálta.

Megoldás: C (deepfake)

2.

Egy hír szerint az összes iskola bezár egy hétre a hó miatt. A hírt csak egy ismeretlen blog közli, de sokan megosztják.

Megoldás: B (fake news)

3.

Egy politikusról készült képhez valaki azt írja: „Amikor elfogy a kávé a parlamentben”, és sokan új változatokat készítenek.

Megoldás: A (mém)

4.

Egy videóban egy miniszterelnök rapet énekel. A videó végén felirat: „szatíra”.

Megoldás: D (paródia)

Becsapós elem: nem deepfake, mert jelzi a humoros célt.

5.

Egy hírt az iskola hivatalos honlapja és az önkormányzat oldala is közzétesz.

Megoldás: E (megbízható)

9. Feladat – Miért gyanús?

Jelöld meg azokat a jeleket, amelyek manipulációra utalhatnak!

Helyzet:

Egy videóban egy ismert tudós kijelenti, hogy a Föld lapos.

Lehetséges jelek:

- ☐ a videó minősége nagyon rossz
- ☐ a hang és a szájmozgás nem teljesen egyezik
- ☐ nincs megjelölve a forrás
- ☐ a kijelentés ellentmond a tudományos konszenzuszak
- ☐ a videó több hivatalos csatornán is megjelent

Helyes válaszok:

hang és szájmozgás eltér

nincs forrás

ellentmond a tudománynak

- az utolsó NEM gyanús, hanem hitelességet növelne

10. Feladat – Becsapós történetek

1.

Egy diák azt mondja:

„Láttam egy videót, ahol a tanárunk azt mondja, hogy holnap nincs iskola.”

A videó TikTokon terjed.

Mit kell ellenőrizni először?

- a) hányan lájkolták
- b) hivatalos iskolaértesítés
- c) mennyire vicces
- d) milyen zenét használtak

Megoldás: b

2.

Egy videóban egy híresség egy csodaszert reklámoz. A felirat:

„Nem akarják, hogy ezt tudd!”

Mi a legvalószínűbb?

- a) tudományos felfedezés
- b) reklám vagy átverés
- c) mém
- d) hivatalos kampány

☒ **Megoldás: b**

11. Feladat – Valódi vagy manipulált?

Írd oda:

hiteles

manipuláció gyanús

további ellenőrzés szükséges

1.

Egy hír az OMSZ hivatalos oldalán jelenik meg az időjárásról.

hiteles

2.

Egy videóban egy híresség tökéletes magyarsággal beszél, bár köztudottan nem tud magyarul.

manipuláció gyanús

deepfake gyanú

3.

Egy vicces videóban egy politikus rajzfilmfigurává változik.

hiteles (szórakoztató tartalom)

4.

Egy hír szerint egy új telefon ingyen jár mindenkinek, ha megosztod a posztot.

manipuláció gyanús

5.

Egy fotó egy természeti katasztrófáról több nemzetközi hírportálon is megjelenik.

hiteles

12. Feladat – Deepfake vagy nem?

Írd oda:

DF = deepfake

NEM = nem deepfake

1. Egy videóban egy színész arca egy másik testre van illesztve.

→ **DF**

2. Egy humoros rajzfilmben egy politikus karikatúrája szerepel.

→ **NEM**

3. Egy mesterséges intelligencia egy híresség hangján olvas fel szöveget.

→ **DF**

4. Egy videóban egy ember utánozza egy híresség hangját.

→ **NEM**

(ez imitáció, nem deepfake)

13. Feladat – Miért hiszik el az emberek? (gondolkodtató)

Jelöld a helyes okokat:

- ☐ mert gyorsan terjed
- ☐ mert megerősíti a saját véleményüket
- ☐ mert látványos és érzelmeket vált ki
- ☐ mert mindig igaz
- ☐ mert hírességek szerepelnek benne

helyes:

gyorsan terjed

megerősíti a véleményt

ézelmeket vált ki

hírességek szerepelnek

14. Mi történik valójában?

Válaszlehetőségek:

- A) deepfake
- B) fake news
- C) félrevezető, de valós kép/videó
- D) paródia
- E) hiteles tartalom

1.

Egy videóban egy ismert politikus háborút jelent be. A videó minősége tökéletes, több millióan megosztják. Később kiderül, hogy mesterséges intelligencia generálta.

Megoldás: A

Valós esetekhez hasonló deepfake propaganda.

2.

Egy fotón egy jegesmedve egy apró jégablán sodródik, és azt állítják: „Így pusztulnak a jegesmedvék.”

A kép valós, de a történet hamis.

Megoldás: C

valódi kép + félrevezető magyarázat

3.

Egy hírt terjesztenek, hogy egy híres színész meghalt. A cikk egy profi kinézetű oldalon jelenik meg.

Megoldás: B

hamis halálhírek gyakoriak

4.

Egy videóban egy híresség arról beszél, hogy pénzt kereshetsz kriptovalutával. A hang és az arc valósnak tűnik.

Megoldás: A

deepfake reklámcsalások

5.

Egy videóban egy híres énekes énekel egy dalt, amit sosem adott elő.

Megoldás: A

AI hangklónozás

6.

Egy fotó egy hatalmas cápa úszik az autópályán árvíz idején.

☒ **Megoldás: C**

🔗 Photoshop — gyakran terjed katasztrófák idején

Valós eseteken alapuló feladatok

15. Zelenszkij „megadás” videó (2022)

Egy videóban az ukrán elnök arra szólítja fel katonáit, hogy tegyék le a fegyvert.
A videó hamis volt.

Mi volt ez?

- a) mém
- b) deepfake
- c) paródia
- d) hiteles felvétel

☒ **Megoldás: b**

2. Hamis híresség-reklámok

Számos országban deepfake videókkal reklámoztak befektetéseket hírességek „szereplésével”.

Mi a cél?

- a) szórakoztatás
- b) csalás
- c) oktatás
- d) humor

☒ **Megoldás:** b

3. Hamis természeti katasztrófa képek

Földrengések és árvizek idején gyakran régi vagy manipulált képek terjednek.

Miért veszélyes?

- pánikot kelthet
- félrevezeti a mentést
- hamis adománygyűjtésekhez vezethet

Deepfake felismerési ellenőrzőlista

Vizuális jelek

- szájmozgás nem teljesen természetes
 - pislogás ritka vagy furcsa
 - bőr túl sima vagy műanyag hatású
 - arc szélei elmosódottak
 - fények és árnyékok nem egyeznek
-

Hang jelek

- robotikus hangszín
 - furcsa hangsúlyozás
 - természetellenes ritmus
 - háttérzaj hiánya vagy ismétlődése
-

Tartalmi jelek

- szokatlan kijelentések a személytől
 - túl szenzációs állítás
 - sürgető üzenet („AZONNAL tedd meg!”)
 - pénzküldésre buzdít
-

Forrásellenőrzés

megjelent hivatalos csatornákon?
több hiteles forrás is közli?
ellenőrizhető a videó eredete?
szerepel fact-check oldalakon?

Gyanús helyzetek

befektetési ajánlat hírességtől
politikai üzenet választás előtt
sürgős pénzkérés
„csak most”, „titkos információ”

Gyors ellenőrzési módszer diákoknak

ÁLLJ MEG – gondolkodj!

- 1 Ki tette közzé?
- 2 Hol jelent meg még?
- 3 Hihető az állítás?
- 4 Manipulálhatják?
- 5 Mit akarnak elérni vele?